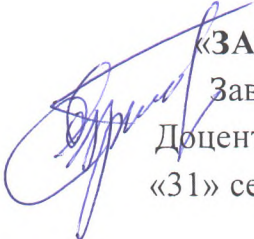

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Доцент А.Л. Бержанір
«31» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК2 «Філософія та соціологія освіти»

Факультет інженерно-педагогічної освіти

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 015.39 Професійна освіта. Цифрові технології

Освітня програма: Професійна освіта (Комп'ютерні технології)

2023 – 2024 навчальний рік

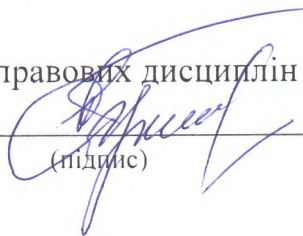
Робоча програма «Філософія та соціологія освіти» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістрів» спеціальності 015.39 Професійна освіта. Цифрові технології

Розробники: Запорожець М. О. доцент, кандидат філософських наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних і правових дисциплін

Протокол від “31”серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри соціальних і правових дисциплін

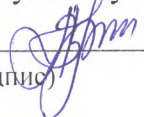
(підпис)

Бержанір А. Л.
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету інженерно-педагогічної освіти

Протокол № ___ від «___» _____ 20__ року

Голова науково-методичної комісії факультету / інституту

(підпис)

Кравченко Л.В.
(прізвище та ініціали)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3 кредити / 90 год.	3 кредити/ 90 год.
Курс	1 (магістр)	1 (магістр)
Семестр	1	1
Кількість змістових модулів із розподілом:		
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	30	10
Лекційні	10	4
Семінарські / Практичні	20	6
Лабораторні		
Самостійна робота	60	80
Індивідуальні завдання		
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Входження України в освітній і науковий простір Європи ставить перед її вищою школою завдання принципової ваги - поліпшити якість підготовки фахівців вищої кваліфікації. Одним із засобів досягнення цієї мети є впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Програма складається з логічно виправданої послідовності навчальних процедур, здійснення яких створить умови для оволодіння студентами системно соціологічних знань і сприятиме формуванню у них наукового світогляду, гуманістичного потенціалу особистості, високої духовності, загальної культури, творчого мислення, вміння проникати у сутність явищ і процесів соціального середовища, навиків свідомого використання отриманих знань у пізнавальній, практичній, виробничій та організаційно-виховній діяльності.

Мета: основною метою курсу є формування у магістрів знання: характеристик соціальної реальності, суспільства як системи соціальної взаємодії.

Завдання: сформувати глибокі, достовірні знання про характеристики соціальної матерії, основних соціологічних теорій (структурний функціоналізм, марксистську соціологію, соціологізм Дюркгейма, розуміючу соціологію М. Вебера, формальну соціологію), категоріального апарату.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: структурні та динамічні характеристики суспільства, основні філософські та соціологічні теорії, категоріальний апарат філософії та соціології освіти, основні історичні етапи розвитку наукових уявлень про освіту; вміти: організувати проведення розвідувального емпіричного соціологічного дослідження, застосовувати відповідні до мети і завдання методи збирання первинного соціологічного матеріалу, правильно формувати вибірккові сукупності, формулювати відкриті і закриті питання, уміло застосовувати шкали соціологічного вимірювання, правильно пояснювати тенденції розвитку соціальної реальності.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП:

Компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 8. Здатність приймати усвідомлені, виважені, соціально відповідальні рішення.

СК 3. Здатність застосовувати і створювати нові освітні інструменти і технології та інтегрувати їх в освітнє середовище професійної освіти.

СК 4. Здатність аналізувати, прогнозувати, критично осмислювати проблеми у професійній освіті, приймати ефективні рішення щодо їх розв'язання.

Результати навчання:

РН 1. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції сталого розвитку суспільства, освіти і методології наукового пізнання у сфері професійної освіти.

РН 5. Обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проєктів у професійній освіті та міждисциплінарних проєктів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів.

РН 6. Організувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

РН 8. Здійснювати у науковій та професійній літературі, базах даних, інших джерелах пошук необхідної інформації з професійної освіти і дотичних питань, систематизувати, аналізувати та оцінювати відповідну інформацію.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Філософське осягнення ідеї освіти.

Тема 1. Філософія освіти в структурі наукового знання. Предмет і завдання філософії освіти. Дуалізм філософії освіти. Філософія освіти як галузь

пізнання: об'єкт і предмет дослідження. Особливості філософського осягнення освіти. Філософія як світоглядна стратегія освіти. Методологічні функції філософії освіти. Філософія освіти та її взаємодія з іншими галузями філософії та наукового знання. Необхідність філософського осягнення феномену освіти.

Тема 2. Цілі і цінності освіти. Цілі в освіті. Філософське розуміння категорії “цінність”. Осягнення освіти як цінності. Еволюція ціннісної феноменології освіти. Цінності консерватизму (класичний реалізм, есенціалізм, перенніалізм, ідеалізм, аналітична філософія) та лібералізму (експерименталізм, соціальний реконструктивізм) в філософії освіти. Особистісна парадигма в освіті. Розуміння цінностей освіти в українській філософії. Національні та загальнолюдські цінності та їх роль у сучасній освіті. Морально-етичні засади розвитку освіти. Формування змісту і методів освіти у контексті цілей і цінностей освіти. Проблема актуальності змісту освіти.

Тема 3. Основні суперечності та проблеми розвитку сучасної освіти. Основні тенденції у розвитку сучасної освіти. Кризи в освіті та криза освіти. Масова освіта: потреби особистості і суспільства. Концепція освіти упродовж життя: реалії і потреби. Національна і глобальна освіта: відчуженість, взаємодія, інтеграція. Освіта як відкрита система: виклики і перспективи. Суперечності глобального освітнього простору.

Змістовий модуль II Соціологічна інтерпретація освіти

Тема 4. Соціологія освіти – галузь соціологічного знання. Об'єкт і предмет соціології освіти. Структура соціології освіти. Функції соціології освіти. Актуальність соціологічного підходу до освіти.

Тема 5. Освіта – складне і багатогранне соціокультурне явище. Освіта як соціокультурний інститут. Структура освіти. Внутрішня будова освіти. Функції освіти.

Тема 6 Соціалізація індивіда – найважливіше завдання освіти. Сутність явища соціалізації. Етапи соціалізації. Сфери соціалізації індивіда. Форми незавершеної соціалізації.

Тема 7. Процесуальні виміри освіти. Освіта як процес соціальної взаємодії. Учитель визначальна ланка освітнього процесу. Освічення як процес соціокультурного трансформування. Соціокультурні типи учнів як результат освітнього процесу.

Тема 8. Освіта і громадянське суспільство. Сутність громадянського суспільства. Освіта – важливий засіб побудови громадянського суспільства. Актуальний стан громадянського суспільства в Україні. Тенденції розвитку суспільства в Україні.

Тема 9. Національно – патріотичне виховання як важлива функція освіти в Україні. Актуальність патріотичного виховання в Україні. Сутнісні виміри націоналізму, патріотизму, космополітизму, інтернаціоналізму,

етномаргінальності як соціальних явищ. Засоби і методи ресоціалізації етнічних маргіналів. Формування української національної еліти.

Змістовий модуль III Організація емпіричного дослідження освітнього середовища

Тема 10. Методика і техніка емпіричного соціологічного дослідження. Характеристики основних типів соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження. Методи збирання соціологічної інформації. Аналіз емпіричного матеріалу та його застосування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1.													
Змістовий модуль 1. Філософське осягнення ідеї освіти													
Тема 1. Філософія освіти в структурі наукового знання.		1	2			6		1					8
Тема 2. Цілі і цінності освіти.		1	2			6		1	2				8
Тема 3. Основні суперечності та проблеми розвитку сучасної освіти.		1	2			6							8
Разом за змістовим модулем 1		3	6			18		2	2				24
Змістовий модуль 2. Соціологічна інтерпретація освіти													
Тема 4. Соціологія освіти – галузь соціологічного знання.		1	2			6		1	2				8
Тема 5. Освіта – складне і багатогранне соціокультурне явище.		1	2			6		1					8
Тема 6 Соціалізація індивіда – найважливіше завдання освіти.		1	2			6							8
Тема 7. Процесуальні виміри освіти.		1	2			6							8
Тема 8. Освіта і громадянське суспільство.		1	2			6							8
Тема 9. Національно – патріотичне виховання як важлива функція освіти в Україні.		1	2			6							8
Разом за змістовим модулем 2		6	12			36		2	2				48
Змістовий модуль 3. Організація емпіричного дослідження освітнього середовища													
Тема 10. Методика і техніка емпіричного соціологічного дослідження.		1	2			6			2				8

Разом за змістовим модулем 3		1	2			6			2			8
Усього годин	90	10	20			60	90	4	6			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософські витоки ідеї освіти	2
2	Історична еволюція філософської інтерпретації освіти	2
3	Тлумачення освіти в українській філософії	2
4	Структура філософії освіти	2
5	Освітній прості індустріального та інформаційного суспільств	2
6	Соціологія освіти у структурі соціологічного знання	2
7	Освіта як соціокультурне явище	2
8	Соціалізація індивіда найважливіше завдання освіти	2
9	Національно-патріотичне виховання – важлива функція освіти в Україні	2
10	Методика і техніка емпіричного соціологічного дослідження	2
	Всього	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суспільний характер освіти	6
2	Відповідність вітчизняної системи освіти сучасним філософським і педагогічним тенденціям	6
3	Взаємозв'язок онтологічних проблем освіти з формами індивідуалізації суб'єктів навчання	6
4	Взаємозв'язок істини і знання в освіті	6
5	Національні особливості освітянських проблем в Україні	6
6	Освіта як соціокультурний інститут	6
7	Соціалізація найважливіша функція освіти	6
8	Українська соціологічна традиція дослідження освітянського середовища	6
9	Специфіка соціального управління сферою освіти	6
10	Національні особливості освіти в Україні	6
	Разом	60

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає підготовку реферату чи презентації на одну із запропонованих тем. Виконання ІНДЗ передбачає виявлення у студентів вмінні опрацьовувати першоджерела, наукову літературу, визначати актуальність теми дослідження, ставити наукові завдання, робити бібліографічні огляди, самостійні висновки і теоретичні узагальнення, логічно викладати матеріал.

Теми ІНДЗ

1. «Дух епохи» - визначальний чинник організації освіти у ХХІ ст.

2. Взаємозв'язок філософії та освіти.
3. Роль і місце національної ідеї у філософії освіти.
4. Глобалізаційні процеси vs національно-патріотичне виховання.
5. Становлення освіти як соціокультурного інституту.
6. Цивілізаційні аспекти інституту освіти.
7. Філософська інтерпретація освіти у працях мислителів античності.
8. Розвиток освіти у середньовічній Європі.
9. Епоха Відродження у філософському тлумаченні освіти.
10. Взаємозв'язок форми соціальної організації суспільства в епоху Нового Часу із філософським осмисленням освіти.
11. Філософський зміст освіти у індустріальному суспільстві.
12. Інформаційне суспільство і його філософія освіти.
13. Освіта як чинник соціальної стратифікації.
14. Нерозривна єдність української національної і загальноєвропейської освітньої традиції.
15. Історія еволюції української філософії освіти.
16. Філософія освіти у творчому доробку Г. Сковороди.
17. Нова парадигма філософії освіти в Україні.
18. Виховання патріота і громадянина – концептуальне підґрунтя філософії освіти в Україні.
19. Нормативно-правове забезпечення освіти в Україні.
20. Особистість як продукт і творець суспільства.
21. Соціальні типи особистості.
22. Освіта як соціокультурний інститут.
23. Взаємозв'язки соціальних інститутів сім'ї та освіти.
24. Соціальні конфлікти в освітянському середовищі.
25. Структура конфлікту.
26. Процесуальні характеристики конфліктів.
27. Функції конфлікту.
28. Явище соціальної девіантності.
29. Основні теорії причин соціальної девіантності.
30. Типи девіантної поведінки індивіда.
31. Соціалізація індивіда.
32. Явище соціальної феральності.
33. Явище соціальної маргінальності.
34. Явище соціальної аномії.
35. Соціальні типи сім'ї.
36. Соціальні функції сім'ї.
37. Історична еволюція сім'ї.
38. Основні теорії етногенезу.
39. Еволюція історичних типів етносу.

40. Еволюція українського етносу.

8. Методи навчання

Лекції з використанням сучасних інформаційних технологій, проблемного викладу матеріалу, інтерактивні та інноваційні методи під час обговорення питань семінарського заняття (мікрофон, прес-метод, мозкова атака, акваріум тощо), підготовка та обговорення рефератів а повідомлень.

9. Методи контролю

Поточне оцінювання під час семінарських занять, оцінка за роботу над темами, винесення для самостійного опрацювання, ІНДЗ, модульний і підсумковий контроль.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота										Модуль 2 ІНДЗ	Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		30	10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6			

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за усі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
69 - 74	D	задовільно	
60 - 68	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Конституція України, закони України та інші нормативні документи, опорні конспекти лекцій, навчально-методичні посібники, методичні

рекомендації, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, презентації з основних тем курсу.

12. Рекомендована література

Базова

1. Запорожець М. О. Філософія та соціологія освіти Умань : Жовтий О. О., 2017. - 455 с.
2. Уклад.: А. Л. Бержанір, М. О. Запорожець, Т. В. Кожушко Філософія науки та інновацій Умань: Візаві, 2022.- 200 с.
3. Уклад.: Л. Б. Мартиненко, О. В. Гончарова Філософія педагогічної культури Умань : Візаві, 2018. - 302 с.

Допоміжна

1. Базалук О.О. Філософія освіти К.: Кондор, 2014.- 161 с.
2. Базалук О.О. Філософія освіти К.: Кондор, 2011.- 161 с.
3. За ред. І. Предборської Філософські абрисы сучасної освіти Суми: Університетська книга, 2013.- 225 с.
4. За ред.: Додонова Р. О., Мозгового Л. І. Філософія, логіка, філософія освіти К. : Центр учбової літератури, 2014. - 511 с.
5. Ред. рада: В.Г. Кремень, В.М. Мадзігон, В.І. Луговий Педагогічна і психологічна науки в Україні. Т. 1: Загальна педагогіка і філософія освіти К.: Педагогічна думка, 2012.- 365 с.
6. Кузьміна С. Л. Філософія освіти та виховання в Київській академічній традиції ХІХ-початку ХХ ст. Сімферополь : Н. Оріанда, 2010. - 551 с.
7. Кремень В.Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму К.: Педагогічна думка, 2012.- 366 с.
8. Уклад.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва Освітологія: хрестоматія К. : Едельвейс, 2013. - 742 с.
9. Городняк І.В. Соціологія освіти Львів: Новий світ – 2000, 2013.- 264 с.
10. Городняк І.В. Соціологія освіти Львів: Новий світ – 2000, 2011.- 264 с.